

STEPHAN KLOTZ OFFENTLIG OG PRIVAT

En Indsigelse og et Gensvar.

I Festskriftet til Professor Knud Fabricius, »Fortid og Nutid« 1945, 155 ff., har Pastor *H. F. Petersen* i Flensborg skrevet en Artikel om Dr. *Stephan Klotz*, kgl. Generalsuperintendent i Sønderjylland, død 1668. Art. er ledsaget af et Portræt. Forf. kalder Klotz en »stor Mand« og skildrer hans private og offentlige Virke i sympatisk Lys. Tilslut citeres Pastor Mollers Ligprædken, der kalder Klotz ydmyg, venlig, maadeholdende, medlidende, trøsterig, mild og barmhjertig. Den sympatiske Skildring stilles S. 157 overfor Kritiken mod den senere »saa stærkt angrebne Mand, som man nærmest fraskrev enhver menneskelig Følelse.«

Her gaas ud fra, at den danske Almenhed er fuldtud paa det rene med, hvad Angrebene gaar ud paa. I dette kan jeg ikke være enig med Forf., og jeg udtalte det — kanske lovlig skarpt — i »Jydske Tidende« 12. December 1945.

Pastor Petersen svarer meget skarpt smst. 24. Januar 1946. Han siger, at jeg ikke har læst hans Artikel ordentlig. »I Stedet for at rette saglige Indvendinger mod det, jeg har skrevet, opkøger De Pontoppidans Fordømmelse af Klotz' paastaede Forfølgelse af det danske Kirkesprog... Deres Indsigelse rammer helt ved Siden af.«

Jeg maa stadig fastholde: Pastor Petersen tager fejl, naar han i »Jydske Tidende« siger, at Klotz »kendes fra hans Fjendskab mod det danske Kirkesprog.« Dansk Almenhed i Nutiden kender intet, absolut intet til Klotz' Person og Virksomhed. Derfor kommer Forf.s sympatiske Skildring til at virke ensidig. Det er *nødvendigt* at genfremdrage Klotz' Optræden som *det danske Kirkesprogs Fjende Nr. 1*. Det er ikke rigtigt at reducere Pontoppidans Oplysninger til »Paastande«, der »opkoges«. Pontoppidan er den hæderkronede Grundlægger af vor sønderjydske Nationalitetshistorie, en enestaaende Foregangsmand for sin Tid; han kendte som Præst i Sønderjylland af Selvsyn, hvad han talte om. Udførlig Oplysning om den indvandrede Westfaler Klotz' hele Virke vil

Læseren faa hos *Allen*, »Det danske Sprogs Historie i Sønderjylland«, I, 108 ff. Her skal blot det aller nødvendigste fremhæves.

1) *Pontoppidan*, »Det danske Sprogs Hist. udi Sønderjylland«, cit. *Allen* I, 114. »(Jeg) holder for, at General-Superintendenten Doct. Stephan Clotz har handlet meget uforsvarlig, da han mit i forrige Seculo reent afskaffede det Danske og indførte, til Allmuens store Sorg og Gremmelse, skjönt Præsteskabet til Behag, Tydsk Sprog i alle Angelske Kirker, det Flensborgske Amt og Provstie tilhørende, hvor Dansk tales i hvær Bondes Huus, men aldrig høres en Dansk Prædiken.«

2) Fra Hanved Sogn forjog Klotz den danske Pastor *Brecklings* Søn og Medhjælper, og uden at kymre sig om Menighedens Valgret avløste han den fordrevne med en Rostocker H. Meyer, se *Allen* I, 119 ff. Hærover klager Hanvedingerne 1661 i gentagne Skrivelser til Kongen; de skriver til den danske Konge paa Tysk, et talende Vidnesbyrd om deres nationale Forkuelse. F. Eks.: »Worüber ein grosses Wehklagen, Geschrey und Beschweren im Kirgespiel entstanden, dass, da uns leider all unser Vermögen und zeitlich Wolfahrt geraubet ist¹⁾, wir noch mit grösserem Weh des recht-vornehmlichen Seelen Trosstes in unser gewöhnlichen Sprache sollen beräubet werden«... »Gott dem unser Jammer bewusst über alles was wir in dieser Kriags press aussgestanden, undt nun die meisten hie mit nackten Kindlein im Elend ohne Brodt sitzen, undt diss unss nun eine neue bittere Kunde, dass man so gewaltsam mit unss vorfähret, unss doch die einige Christliche Freyheit einer rechtmessigen Wahl benimmt, unsre Beichtende, Schwache und Trostruffende nicht mehr in dänischer Sprache können getröstet werden, sondern unsere Seele sich immer an unvernehmliche vberlendische Worte ergern soll.«

3) Pastor *Markus Esmarch* i Klægsbøl skrev paa Latin et helt Skrift om Klotzes »forargelige og ulovlige gejstlige Embedskaldelser i den kongelige Del av den kimbriske Halvø.« Det lykkedes Klotz at faa Skriftet undertrykt. *Allen* I, 111.

Det tykkes mig, at saadanne Kendsgerninger fortjener at medtages for at fuldstændiggøre Billedet af den »ydmyge, milde, barmhjertige« Stephan Klotz.

Eskjær, 14. Februar 1946.

Gudmund Schütte.

¹⁾ i Svenskekrigen.